

Inspektionsrapport
från Skolverket
2006:113

Utbildningsinspektion i
den fristående grundskolan
Uppsala Waldorfskola
Uppsala kommun

Beslut
Skolrapport

Skolverket

Stiftelsen Uppsala Waldorfskola
Hågavägen 69
752 63 Uppsala

2006-10-09
1 (3)
Dnr 54-2005:74

Genomförd utbildningsinspektion i den fristående grundskolan Uppsala Waldorfskola i Uppsala kommun

Skolverket har genomfört inspektion i den fristående förskoleklassen och grundskolan Uppsala Waldorfskola i Uppsala kommun. Besök gjordes i skolan den 2 och 3 mars 2005.

Vid utbildningsinspektion tar Skolverket ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn och elever att nå de nationella målen samt om huvudmannen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Inspektionen av fristående skolor skall förutom att granska utbildningens kvalitet klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis vara godkänd som fristående förskoleklass och grundskola och vara berättigad till bidrag från barnens och elevernas hemkommuner.

Utbildningsinspektionen behandlar tre områden, verksamhetens resultat, genomförande och förutsättningar. Inspektionen syftar dock inte till att skapa en heltäckande bild av all skolverksamhet vid den aktuella tidpunkten utan prioriterar särskilt starka sidor eller påtagliga svagheter i verksamheterna. Övergripande information och kriterier för bedömningen av respektive granskningsområde finns publicerade på Skolverkets hemsida (www.skolverket.se).

Av bilagd rapport framgår hur inspektionen genomförts samt de bedömningar som gjorts av inspektörerna.

Detta beslut redovisar dels områden där det finns sådana brister i verksamheten att dessa snarast måste åtgärdas, dels områden som behöver förbättras i ett fortsatt kvalitetsarbete.

Senast inom tre månader från beslutsdagen, dvs. den 9 januari 2007 skall Uppsala Waldorfskola redovisa till Skolverket, enheten i Stockholm vilka åtgärder som vidtagits mot de brister som påtalats i verksamheten.

Skolverket avser även att följa upp effekterna av inspektionen inom cirka två år. Skolverket kommer då att begära en redovisning av de åtgärder som vidtagits för att förbättra kvaliteten.

Skolverkets beslut med anledning av inspektionen

Skolverket bedömer att verksamheten i Uppsala Waldorfskola är av övervägande tillfredsställande kvalitet. Skolan upplevs som trygg av elever och personal och resultatet av skolans arbete mot kränkande behandlings bedöms som goda.

Det finns dock behov av insatser inom följande områden.

- Skolan bör sammanställa elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen på en övergripande skolnivå.
- Informationen till elever och föräldrar om målen för utbildningen bör förbättras.
- Elevernas möjligheter till inflytande över verksamheten i stort samt över sitt eget lärande bör förbättras.
- Målen för utbildningen behöver förtydligas.
- Rutiner för att identifiera vilka elever som är i behov av särskilt stöd behöver ses över.
- Elevernas kunskapsutveckling bör bedömas utifrån de nationella utbildningsmålen. Likvärdigheten i bedömningarna bör stärkas.
- Styrningen och ledningen av Uppsala Waldorfskola bör tydliggöras.
- Kvalitetsarbetet och kvalitetsredovisningen bör förbättras.
- Skolan bör tydliggöra för föräldrarna att det inte finns några krav från skolans sida på medlemskap eller på arbetsinsats.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Åtgärdsprogram saknas för samtliga elever som är i behov av särskilda stödåtgärder (1 a kap. 5 a § förordningen om fristående skolor).
- Undervisningen i hem- och konsumentkunskap genomförs inte förrän i årskurs 7 vilket medför att eleverna inte ges möjlighet att nå målen i årskurs 5 (9 kap. 2 § skollagen).
- Utbildningen är inte avgiftsfri (9 kap. 7 § skollagen).

På Skolverkets vägnar

Marie-Hélène Ahnborg
Avdelningschef

Elisabeth Ritchey
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsråd Claes-Göran Aggebo deltagit.

Skolverket

Beslut

2006-10-09

3 (3)

Dnr 54-2005:74

Bilaga

Rapport

Kopia till

Uppsala kommun

Övriga enligt fastställd sändlista.

Utbildningsinspektion i Uppsala Waldorfskola, förskoleklass och grundskola årskurs 1-9

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kunskapsbedömningen och betygssättningen, kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatserna.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån de nationella författningarna. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Uppsala Waldorfskola

Skolverket sände den 4 februari 2005 skriftlig information till skolans huvudman om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Uppsala Waldorfskola har bestått av undervisningsråden Elisabeth Ritchey och Gudrun Rendling. Besök i Uppsala Waldorfskola genomfördes den 2 och 3 mars 2005.

Skolverket följer upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Rapportens underlag består av dels dokument från huvudmannen och Uppsala Waldorfskola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem, på rapporter från Skolverkets tillsyn och på andra uppgifter som skolan lämnat till Skolverket eller finns publicerade på Internet etc.

I Uppsala Waldorfskola genomfördes formella intervjuer med ordförande i styrelsen, ledningsgruppen, skolsköterska, lärare, speciallärare, föräldrar samt elever. Lektioner i samtliga årskurser besöktes. Inspektörerna deltog i personalmöte. Under besöket fördes också informella samtal med andra lärare och elever än de formellt intervjuade samt med personal och barn i förskoleklassen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Uppsala Waldorfskola	Antal barn/elever
Förskoleklass	9
Grundskola	160
Särskola	2

Uppsala Waldorfskola är en fristående skola som förutom förskoleklassen omfattar grundskolans årskurser 1–9. I anslutning till grundskolan finns även förskola, skolbarnsomsorg och gymnasieskola. Uppsala Waldorfskola bildades 1993. Denna inspektion omfattar förskoleklass, grundskola och särskola.

Uppsala Waldorfgymnasium startade sin verksamhet höstterminen 2002. De båda skolorna har en gemensam ledningsgrupp och det finns mycket samarbete dem emellan, t.ex. så undervisar vissa lärare såväl i Waldorfskolan som i Waldorfgymnasiet. Skolorna har dock skilda huvudmän och skolorna identifieras av skolledning, lärare, föräldrar och elever som två olika skolor. Samtidigt med denna inspektion genomfördes även inspektion av Waldorfgymnasiet (dnr 54-2005:679). Resultatet av inspektionen vid Waldorfgymnasiet redovisas i en separat rapport.

Uppsala Waldorfskola godkändes som en fristående grundskola för årskurserna 1– 6 genom beslut den 3 maj 1993 och för årskurserna 7-9 genom beslut den 6 november 1996. Enligt godkännandet har skolan rätt till bidrag.

Uppsala Waldorfskola godkändes som fristående särskola för årskurserna 1-6 den 15 maj 1995.

Uppsala Waldorfskola fick den 8 maj 2000 godkännande för att bedriva förskoleklass i anslutning till skolan. Verksamheten för sexåringar vid Uppsala Waldorfskola hör organisatoriskt till grundskolan och bedriver sin verksamhet i en egen liten ”klass”.

Huvudman för skolan är Stiftelsen Uppsala Waldorfskola med organisationsnummer 817603-1154.

Skolan hade vid inspektionsbesöket 171 elever. De flesta eleverna är folkbokförda i Uppsala kommun.

Uppsala Waldorfskola bedriver sin verksamhet i Håga By, ca fyra kilometer väster om Uppsala centrum. Hela skolområdet består av fem hus som innehåller förskola, skolbarnsomsorg, klassrum för olika åldrar och ämnen samt gymnasieskola. I ett av husen finns skolans matsal, i ett annat idrottssalen.

Kommunen har inte utnyttjat sin rätt till insyn.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

I Uppsala Waldorfskola redovisas elevernas kunskapsresultat i första hand i form av läsårsbrev. För årskurserna 1-6 skrivs gemensamma läsårsbrev för respektive klass, medan för årskurserna 7-9 skrivs individuella läsårsbrev med personliga omdömen om elevens kunskaper, färdigheter, arbetsinsats och närvaro. Lärare med elever i årskurs nio har enligt skolledningen fått instruktioner om att formulera läsårsbreven så att det för föräldrar och gymnasieskolans intagningsenhet framgår om eleverna uppnått målen i ämnena svenska, engelska och matematik, dvs. om eleverna är behöriga till nationella program i gymnasieskolan. Eleverna uppger att de alltid kan vända sig till sina lärare för att få veta hur de ligger till kunskapsmässigt. Omdömena för de äldsta eleverna skall enligt skolledningen utformas så att eleverna med lätthet skall kunna uttyda de olika betygsnivåerna. Vissa omdömen är dock enligt eleverna mer tydliga än andra.

För årskurs 9 genomförs nationella prov i ämnena svenska, engelska och matematik. Inspektörerna har tagit del av skolans sammanställning av resultaten för år 2005, som visar att av skolans 22 elever nådde 95 procent målen i svenska. I matematik och engelska nådde 100 procent målen.

För elever i övriga årskurser saknas skolövergripande sammanställningar av elevernas kunskapsresultat. Skolan använder inte de nationella ämnesproven i årskurs fem. Enligt personalen passar inte ämnesproven i årskurs fem in i skolans verksamhet. Skolan uppger att de inte heller vill ”stressa” eleverna i denna ålder med konkurrensskapande prov. Det finns enligt Skolverket inga bestämmelser som säger att skolan måste använda sig av nationella ämnesprov. Där-

emot är det viktigt att skolan skaffar sig verktyg för att bedöma och följa upp elevernas kunskapsresultat så att man vet att eleverna når utbildningsmålen i årskurs fem.

Flertalet elever uppger att de tycker de lär sig mycket och tror att deras kunskaper håller ungefär samma nivå som andra skolor. Några elever upplever dock att det går för långsamt och tror att de egentligen skulle kunna lära sig mer. De föräldrar som inspektörerna samtalat med uppger att de i stort sett är nöjda med de kunskaper och det stöd som barnen får. Enligt skolledningen går det överlag bra för skolans elever när de går vidare till gymnasieskolan. Vid inspektörernas kontakt med Uppsala kommun framkommer också att den allmänna uppfattningen är att elever från Waldorfskolan har med sig bra kunskaper och färdigheter när de går vidare till kommunal gymnasieskola.

Även om det enligt inspektörernas bedömning inte finns någon anledning att anta att eleverna inte når kunskaper motsvarande kraven på nationell nivå, är det svårt att göra en bedömning av i hur hög grad eleverna faktiskt når kunskapsmålen. Skolan bör därför utarbeta verktyg för att sammanställa elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen på en övergripande skolnivå. Detta gäller för både årskurs fem och nio.

Informationen till elever och föräldrar från skolan om målen varierar mellan olika ämnen och lärare. Något systematiskt arbete med detta finns inte enligt flertalet intervjuade. Detta bör förbättras.

Resultaten av skolans arbete mot kränkande behandling är enligt inspektörernas bedömning goda. Eleverna trivs och känner sig trygga på skolan. Kränkningar kan enligt eleverna förekomma men lärarna är snabba på att ta tag i konflikter. Språket mellan elever och mellan elever och personal är enligt samtliga intervjuade gott, vilket även bekräftas av inspektörernas observationer. Klotter eller annan förstörelse förekommer knappast alls på skolan. Enligt eleverna är förhållningssättet mellan lärare och elever på skolan bra. Däremot kan inspektörerna konstatera att skolan saknar rutiner för att utvärdera resultatet av arbetet mot kränkande behandling. Enligt skolledningen har man för avsikt att genomföra elevenkäter i årskurs 9, vilket inspektörerna uppfattar som positivt.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan är trygg och att eleverna trivs. Däremot är det svårt att bedöma elevernas kunskaper eftersom det på en övergripande skolnivå saknas en sammanställning av deras kunskapsutveckling. Informationen till elever och föräldrar om målen för utbildningen bör förbättras.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

I Uppsala Waldorfskola pågår enligt inspektörernas bedömning ett aktivt och förebyggande värdegrundsarbete som eleverna är engagerade i. Som ett led i den dagliga undervisningen diskuteras olika värdegrundsfrågor och eleverna uppmuntras att aktivt lyssna på varandra och visa respekt för varandras olikheter.

Eleverna uppger att de känner sig trygga i skolan och att lärarna alltid ingriper om det uppstår konflikter. De kan med förtroende vända sig till sin klassföreståndare eller till någon annan vuxen om det skulle behövas. Det finns även

kamratstödare på skolan som eleverna vid behov kan vända sig till. En arbetsgrupp mot kränkande behandling, som består av representanter från skolledning, elevvårdsgrupp och medarbetare, ansvarar bl.a. för skolans handlingsplan mot kränkande behandling och har vid behov samtal med elever som varit involverade i kränkningar.

Skolverket vill uppmärksamma huvudmannen på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Den nya lagens (2006:67) ändamål är att främja barn och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Huvudmannen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år.

Vid inspektionsbesöket hade Uppsala Waldorfskola en handlingsplan mot kränkande behandling som beskriver dels skolans förebyggande arbete, dels hur skolan agerar om någon form av kränkningar uppstår. Inspektörerna ser det som positivt att handlingsplanen även beaktar förhållandet om vuxna kränker elever. Handlingsplanen är dock endast i begränsad omfattning känd bland elever. När det gäller framtagandet av den nya likabehandlingsplanen vill inspektörerna understryka vikten av att elever och vårdnadshavare engageras i denna.

För Uppsala Waldorfskola finns trivselregler som har tagits fram i samarbete med skolans föräldraförening. Eleverna uppger att de känner till trivselreglerna – även om de inte själva varit med att ta fram dem – och att de efterlevs relativt bra.

Elevernas möjligheter till inflytande över verksamheten i stort är enligt inspektörernas bedömning relativt begränsade. Elevråd finns för elever i årskurserna 7-9 men mötena sker sporadiskt. Under den s.k. klasstimmen kan eleverna i årskurserna 7-9 föra diskussioner om gemensamma praktiska frågor. För eleverna i de lägre årskurserna saknas elevråd, trots att eleverna säger sig ha efterfrågat detta. I vissa klasser finns möjligheter för eleverna under morgonsamlingarna att föra gemensamma diskussioner om verksamheten men oftast sker inte detta. Samtliga elever som Skolverkets inspektörer samtalat med anser det vara av stor vikt att kunna påverka och ha inflytande över verksamheten. Lärarna och skolledning bekräftar att det inte finns elevråd för de yngre eleverna bl.a. på grund av ointresse från elevernas sida.

Elevernas möjligheter att påverka sitt eget lärande och vara delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen är enligt inspektörernas bedömning av varierande kvalitet. Samtliga elever uppger att de nästan alltid blir lyssnade på av lärarna och att de utan svårighet kan framföra synpunkter på undervisningen eller ställa frågor om sitt lärande. Däremot efterfrågas sällan deras åsikter vid planering av undervisningen eller beträffande undervisningens innehåll. Likaså upplever särskilt de yngre eleverna möjligheterna att påverka arbetssätt och arbetsformer som begränsade. Det är lärarna som i stort sett ensamma planerar lektionerna och bestämmer innehållet. Vissa lärare kan dock enligt eleverna fråga dem vad de tycker och då finns möjligheter att komma med förslag. Lära- re och skolledning framhåller att det är lärarnas ansvar att planera innehåll och

upplägg av undervisningen. De äldre eleverna ges större möjligheter till inflytande medan de yngre eleverna ”behöver vänta tills de blir lite äldre”. Alla elever är dock enligt lärarna välkomna att framföra sina åsikter om undervisningen.

Flertalet personal och även styrelsemedlemmar är föräldrar till barn på förskolan, grundskolan eller gymnasiet. Samtliga intervjuade föräldrar upplever att kontakten med skolan fungerar mycket bra och att de är genomgående nöjda med att de kan påverka och ha inflytande i skolan. Under våren 2006 har emellertid en förälder från föräldraföreningen varit i kontakt med Skolverket och framfört en rad klagomål gällande den pedagogiska verksamheten och skolledningen för såväl Waldorfskolan som Waldorfgymnasiet. Bland annat framförs åsikten att föräldrarna har mycket små möjligheter till insyn och inflytande över skolornas verksamhet. Med anledning av dessa klagomål har Skolverkets inspektörer varit i kontakt med en av skolledarna som fått redovisa skolans agerande och ställningstaganden. Skolan har bland annat inkommit med en redovisning över skolledningens skriftliga svar på föräldrarnas klagomål.

Sammanfattningsvis bedöms skolans värdegrundsarbete som tillfredsställande. Elevernas möjligheter till inflytande över verksamheten i stort samt över sitt eget lärande bör dock förbättras.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

I Uppsala Waldorfskola har skolan arbetat fram egna lokala arbetsplaner med en beskrivning av vad man skall arbeta med i respektive ämne och årskurs. Skolledningen och lärarna uppger att arbetet i skolan har sin grund i Rudolf Steiners Antroposofi men att man inte specifikt utgår från waldorfpedagogikens måldokument ”En väg till frihet”. Enligt inspektörernas bedömning saknas en koppling till vilka kunskapsmål eleverna skall uppnå. Skolan bör därför se över innehållet i arbetsplanerna för att åstadkomma en tydligare koppling till utbildningsmålen.

Undervisningen är organiserad i olika klasser med en ansvarig klassföreståndare för varje klass. Den vanligast förekommande undervisningsformen innebär att lärarna berättar och eleverna antecknar vad lärarna sagt. Utifrån lärarnas berättelser och de egna anteckningarna skapar sedan eleverna var och en för sig egna läromedel, s.k. periodhäften, där de uppmuntras att fokusera på såväl faktainnehållet som det praktiskt konstnärliga utförandet. När det gäller undervisningens innehåll och arbetsformer bedöms dessa i stort sett hålla god kvalitet. Dock menar inspektörerna att det finns en risk att den i hög grad lärarledda undervisningen kan leda till en alltför stor fokusering på faktakunskaper på bekostnad av förståelsekunskaper vilka inhämtas genom t.ex. diskussioner inom elevgruppen. Diskussioner bör därför föras på skolan om hur undervisningen i högre grad kan främja elevernas förståelsekunskaper liksom tillgodose deras möjligheter att tillämpa även andra arbetssätt och arbetsformer.

Det finns på skolan en elevvårdsgrupp, bestående av en ur skolledningen, skol-sköterskan samt en lärare som delvis arbetar som specialpedagog. Dessa ansvarar för elevvården och genomför vid behov samtal med elever, möten med föräldrar (motsvarande elevvårdskonferens), klasskonferenser samt handleder personal. Skolan har ett avtal med resurscentrum i Uppsala kommun och kan där-

ifrån få hjälp med lärarhandledning, kontakt med psykolog, dyslexiutredningar samt rådgivning beträffande skolans särskoleelever. Viss samverkan sker även med socialtjänsten i Uppsala kommun.

På skolan finns enligt skolledningen många elever med stort stödbehov. Enligt skolledning och personal finns väl kända rutiner för att identifiera elever som är i behov av särskilt stöd. Klassföreståndaren kontaktar någon ut elevvårdsgruppen och en handlingsplan diskuteras. Ett s.k. DLS-test genomförs om en lärare misstänker svagheter i elevernas läs- och skrivutveckling och från årskurs 3 erbjuds vid behov extra läs- och skrivträning. I övrigt kan elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd få detta t.ex. genom extraundervisning, i vissa klasser organiseras undervisningen i halvklass, elevassistenter finns, m.m. Även undervisning i en särskild undervisningsgrupp kan erbjudas och placeringen av elever i denna grupp sker i samråd mellan elevvårdsgruppen och berörda föräldrar.

Inspektörerna bedömer att elever som är i behov av stöd också har möjlighet att få detta. Det finns en stor ambition på skolan att försöka hjälpa de elever som av olika skäl behöver extra hjälp eller stöd. Några ur skolledningen har gått kurs om elever i behov av särskilt stöd. Föräldrarna uppger likaså att de är nöjda med det stöd deras barn får. Däremot finns det enligt inspektörerna svagheter när det gäller att identifiera vilka elever som är i behov av särskilt stöd. Eftersom skolan saknar tydligt identifierade kunskapsmål och ingen rapportering av kunskapsresultaten sker till skolans ledning, är det upp till varje enskild lärare att bedöma vilka elever som är i behov av särskilt stöd. Många lärare är även av den uppfattningen att stöd inte skall sättas in för tidigt, utan att man bör invänta elevernas naturliga mognad. Att rutinerna är lärarberoende bekräftas av intervjuade elever, lärare och skolledning.

Enligt författningarna skall åtgärdsprogram utarbetas om en elev behöver särskilda stödåtgärder. I Uppsala Waldorfskola upprättas åtgärdsprogram för vissa elever, bl.a. för de elever som är inskrivna i den särskilda undervisningsgruppen. För övriga elever som är i behov av särskilda stödåtgärder saknas åtgärdsprogram, vilket måste åtgärdas. Enligt skolledningen håller man på att utarbeta rutiner för att ta fram åtgärdsprogram för samtliga elever som är i behov av särskilt stöd. Skolverket vill i anslutning till detta uppmärksamma skolan på den skärpning av bestämmelserna som trädde i kraft den 1 juli 2006 (SFS 2006:209). Denna skärpning innebär att om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet skall det framgå vilka behoven är, hur de skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas.

Utvecklingssamtal hålls regelbundet och föräldrarna uppger att de i stort sett är nöjda med den information de får om vad barnen lär sig och hur de utvecklas socialt. Vissa lärare är dock enligt föräldrarna bättre än andra på att ge information om vad barnen lärt sig. Det har enligt föräldrarna förekommit att lärarna inte haft tid att hålla utvecklingssamtal varje termin.

Bedömningen av elevernas kunskapsutveckling sker av varje enskild lärare och skrivs in i de s.k. läsårsbrev. Vid inspektionsbesöket uppgav lärare och elever att betyg ges i vissa ämnen, och att detta är beroende på vilken lärare eleverna har. En av skolledarna anger dock i en skrivelse från våren 2006 som Skolverket tagit del av att lärare uppmanats att inte sätta betyg, eller berätta för eleverna vilket betyg omdömet motsvarar, utan enbart skriva omdömen i form av läsårsbrev. Enligt de elever som inspektörerna samtalat med finns det skillnader mellan olika läsårsbrev med avseende på hur tydligt omdömena är formulerade.

Enligt lärare och skollledning förs regelbundna bedömningsdiskussioner i kollegiet men eftersom skolan enligt inspektörernas bedömning saknar tydliga utbildningsmål, är det upp till varje enskild lärare att bedöma elevernas kunskapsutveckling. Skolan bör enligt inspektörernas bedömning föra diskussioner dels om bedömningen av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella utbildningsmålen så att det tydligare framgår vilka kunskaper eleverna har uppnått, dels om hur likvärdigheten i bedömningarna kan stärkas. Inspektionen utgår också från att skolan inte sätter några betyg i enlighet med bestämmelserna i grundskoleförordningen eftersom skolan inte fått något sådant medgivande från Skolverket.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogiska verksamheten håller en godtagbar kvalitet. En rad förbättringsområden finns dock. Målen för utbildningen behöver förtydligas i arbetsplaner och undervisning. Rutinerna för att identifiera vilka elever som är i behov av särskilt stöd behöver ses över. Bedömningarna av elevernas kunskapsutveckling bör göras i förhållande till de nationella utbildningsmålen. Likvärdigheten i bedömningarna bör stärkas. Slutligen måste åtgärdsprogram tas fram för samtliga elever som är i behov av särskilt stöd.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Ledningen för Uppsala Waldorfskola består av en styrelse med såväl föräldrar som pedagoger. Pedagogerna i styrelsen är oftast även föräldrar till elever på skolan. Mandattiden är två år enligt rullande omval så att en person avgår och en ny tillträder varje år. Styrelsen har det yttersta ansvaret för verksamheten och samtliga budgetbeslut fattas av styrelsen som även fastställer målen för verksamheten. En ledamot i styrelsen ingår även i ledningsgruppen.

Beslutsbefogenheter och ansvar för eleverna och verksamheten på Waldorfskolan ligger hos ledningsgruppen, vars funktion till stora delar motsvarar rektorsfunktionen. Ledningsgruppen är gemensam för Waldorfskolan och Waldorfgymnasiet och består av tre skolledare/pedagoger, varav två företräder grundskolan och en gymnasiet. Enligt skolledningen har ledningsgruppen ett gemensamt ansvar för verksamheten vid båda skolorna, bl.a. ansvarar ledningsgruppen för sju olika s.k. mandatgrupper, t.ex. elevvårdsgruppen, antagningsgruppen, elevrådsgruppen, m.fl. Föräldrarna uppger att de uppfattar ledningsgruppen som tydligt ansvarig för verksamheten vid de båda skolorna och kan vid problem vända sig till någon i ledningsgruppen. De uppger likaså att de känner till vilka av skolledarna som är huvudansvariga för verksamheten i grundskolan. Samtliga elever som inspektörerna talat med är helt införstådda med vilka i ledningsgruppen som ansvarar för Waldorfskolan och vet vem de kan vända sig till

vid behov. Två av skolledarna/pedagogerna i ledningsgruppen uppges ha gått den statliga skolledarutbildningen.

Den pedagogiska ledningen handhas av kollegiet som består av samtliga pedagoger på Waldorfskolan och Waldorfgymnasiet tillsammans. De flesta pedagogiska beslut fattas i konsensus av kollegiet som träffas en gång i veckan. Beslut rörande gymnasieskolans pedagogiska ledning och verksamhet fattas av ett separat s.k. gymnasiekollegium.

Ledningen av Uppsala Waldorfskola bedöms av inspektörerna som delvis otydlig. Vissa frågor som är gemensamma för både grundskolan och gymnasieskolan handhas av det gemensamma kollegiet för Waldorfskolan och Waldorfgymnasiet tillsammans. Detta innebär att pedagoger som inte är anställda av grundskolan ibland är med och fattar beslut som rör grundskolans verksamhet.

Den för skolorna gemensamma ledningsgruppen har ett övergripande gemensamt ansvar för verksamheten vid båda skolorna. Dock står det klar för såväl pedagoger, föräldrar som elever vilka av de tre skolledarna som bär huvudansvaret för grundskolans verksamhet. Ledningsgruppens gemensamma ansvar medför att ledningen av grundskolan delvis fullgörs av personer som inte är anställda av huvudmannen för Uppsala Waldorfskola.

Två av skolans tre skolledare, och tillika pedagoger, har gått skolledarutbildningen och bedöms ha förvärvat pedagogisk insikt. En av de tre skolledarna är även ledamot i stiftelsens styrelse samt lärare och förälder. Samtliga styrelseledamöter är valda av föräldrarna. Skolledningen (ledningsgruppen) är av kollegiet utsedd att handha det praktiska och organisatoriska ansvaret på skolan. Inspektörerna vill dock påpeka risken för en otydlig ledning om en och samma person samtidigt innehar flera ansvarsfunktioner. Ordförande uppges dock av övriga representanter för styrelsen och av intervjuade föräldrar inte ha några svårigheter att hålla isär sina olika roller.

Styrningen och ledningen av Uppsala Waldorfskola bör enligt inspektörernas bedömning tydliggöras. Det bör stå klart för alla parter att beslut avseende grundskolans pedagogiska ledning och verksamhet fattas av kollegium bestående av grundskolans pedagoger och att det är skolledarna för Uppsala Waldorfskola som ansvarar för grundskolans verksamhet.

Enligt skolledningen genomförs kontinuerliga utvärderingar och uppföljningar muntligt i kollegiemötena. I slutet av varje termin sker en muntlig utvärdering av hela verksamheten. Rutinerna för skolans kvalitetsarbete bör dock enligt inspektörernas bedömning förbättras. Bland annat bör skolans elever och föräldrar involveras i skolans kvalitetsarbete.

En fristående skola skall årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning enligt förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet. En sådan kvalitetsredovisning skall innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser vidta för ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningen skall verksamhetens förutsättningar, arbetet med verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas. Vid inspektionsbesöket saknade skolan en sådan kvalitetsredovisning.

Den 1 juni 2006 inkom till Skolverkets ett dokument, ”Kvalitetsredovisning vid Uppsala Waldorfskola 2005. Arbetsformer och arbetsmiljö”. Dokumentet innehåller en beskrivning av resultatet av en genomförd lärarutvärdering av elevernas arbetsmiljö, arbetsformer samt arbetet med att ge elever särskilt stöd. I anslutning till de ovan nämnda områdena presenteras åtgärder som skolan avser vidta för att förbättra resultatet. Däremot saknas en redovisning av resultaten och måluppfyllelsen samt en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats. Inspektörerna vill likaså påpeka att kvalitetsredovisningen numera även skall innefatta en uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen samt utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Även elevernas vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisningen. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsredovisning behöver förbättras med avseende på ovanstående. Stöd för hur kvalitetsredovisningar kan upprättas finns i Skolverkets ”Allmänna råd och kommentarer för kvalitetsredovisning”.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans styrning och ledning bör tydliggöras samt att kvalitetsarbetet och kvalitetsredovisningen bör förbättras.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

Inspektörerna har inför utbildningsinspektionen tagit del av ett dokument med titeln ”Antagningsmandat för Uppsala Waldorfskola”. Häri redovisas skolans antagningsrutiner som handhas av en särskild antagningsgrupp. Enligt skolledningen, och ovan nämnda dokument, genomförs alltid ett besök på skolan inför skolplacering. Information lämnas då till föräldrarna om waldorfpedagogikens grundfilosofi. Med tanke på att det i skolan finns flera elever som har ett stort stödbehov, förhör sig också skolledningen om barnets eventuella behov av särskilda stödinsatser. De flesta eleverna kommer från den egna förskoleklassen men det är inte heller ovanligt att elever kommer från andra skolor. Alla barn som numera söker plats på skolan, får också detta enligt skolledningen.

Eleverna får enligt skolledningen undervisning i hem- och konsumentkunskap först i årskurs 7 av lärare som har vana att laga mat. Eleverna i de lägre årskurserna får ibland möjligheter att baka, och ibland behandlas hälsa och matvanor i anslutning till andra ämnen. Denna undervisning är dock inte schemalagd och inte heller kopplad till målen för hem- och konsumentkunskap årskurs 5. Dessutom saknar skolan konkretiseringar av målen i hem- och konsumentkunskap. Skolan måste, enligt inspektörernas bedömning, kunna erbjuda en sådan undervisning att eleverna skall kunna uppnå målen för årskurs 5 i hem- och konsumentkunskap. Undervisningen i hem- och konsumentkunskap måste därför förbättras.

Undervisning i svenska som andraspråk erbjuds de elever som har behov av detta, enligt skolledningen. Vid inspektionsbesöket fanns enligt skolledningen inga elever som är i behov av sådan undervisning.

Undervisning i modersmål sker i samarbete med Uppsala kommun. Elever som har undervisning i tyska får detta av en lärare som kommer till skolan. Övriga ämnen undervisas i en närbelägen kommunal skola.

Föräldrarna uppger att de får information på flera olika sätt, genom utvecklingssamtal, veckobrev och genom föräldramöten. Styrelsen i skolan kallar till bl.a. årsmöte, där föräldrarna, genom att delta eller genom att ta del av protokollet, får information om skolans ekonomi m.m.

Elevernas föräldrar ingår i skolans föräldraförening, med en avgift på 150 kronor per år. Föräldraföreningen, som är gemensam för Waldorfskolan och Waldorfgymnasiet, är tillkommen på initiativ av föräldrarna. Enligt skollagen är medlemskapet i föräldraföreningen frivilligt. Föräldraföreningen – inte skollagen – har beslutat att föräldrarna skall ha arbetsplikt enligt ett rullande städ- och bakningsschema och nya föräldrar blir informerade om detta i samband med intagningen. De föräldrar som inspektörerna intervjuade uppgav att arbetsplikten inte uppfattas som något problem men att det finns familjer som inte städar eller bakar. Dessa ”tittar man snett på”, men för övrigt agerar inte skolan eller föräldraföreningen för att påverka dem som inte medverkar.

Enligt skollagen skall en fristående grundskola vara öppen för alla och utbildningen skall huvudsakligen vara avgiftsfri. Detta innebär bl.a. att en fristående skola inte har rätt att kräva obligatoriskt medlemskap för föräldrarna i en förening eller motsvarande. Obligatoriska förpliktelser i form av omfattande arbetsinsatser kan inte heller godtas. Skollagen har till inspektörerna uppgett att medlemskapet i föräldraföreningen är frivilligt och att det är föräldraföreningen, och inte skolan, som har beslutat att föräldrarna skall ha arbetsplikt. Mot bakgrund av det som framkommit i intervjun med föräldrarna bedömer dock inspektörerna att skolan bör tydliggöra för föräldrarna att det inte finns några krav från skolans sida på medlemskap eller på arbetsinsats.

Utbildningen skall enligt skollagen vara avgiftsfri. I verksamheten få dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad för eleverna. Enligt skollagen och föräldrar genomförs flera klassresor och utflykter som medför betydande kostnader. Mestadels försöker eleverna arbeta ihop pengarna på helger eller kvällen eller så arrangerar skolan basarer, öppet hus, mm. för att kunna få ihop pengar. Föräldrarna kan vid behov vända sig till en fond på skolan och ansöka om medel ur denna. Vissa föräldrar uppger dock att utgifterna kan upplevas som en ekonomisk belastning. Enligt inspektörernas bedömning är resor i skolans regi att betrakta som en del av utbildningen. Det är enligt inspektörerna inte heller förenligt med värdegrunden och principen om lika tillgång till utbildning att vissa elever eller föräldrar skall behöva ansöka om bidrag i en ”fond”. Skolan kan självfallet anordna resor och andra aktiviteter. Så länge det inte handlar om obetydliga kostnader måste dock finansieringen lösas med skolans medel eller genom att klassen arbetar och gemensamt samlar ihop pengarna. Enligt inspektörerna utgör kostnaderna för utbildningen vid skolresorna avgifter i skollagens mening för eleverna vid Uppsala Waldorfskola. Dessa avgifter är inte godtagbara.

Skolan har en anställd skolsköterska som arbetar 75 procent av en heltid på både Waldorfskolan och Waldorfgymnasiet. Skolan har avtal med elevhälsan i Uppsala och har därigenom tillgång till skolläkare ett par gånger per termin. Skolsköterskan genomför sedvanliga hälsoundersökningar men har även arbetsuppgifter som kurator.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans verksamhet, avseende tillgång till utbildning, ryms inom skolans tillstånd att bedriva undervisning. Skolan bör dock tydliggöra för föräldrarna att det inte finns några krav från skolans sida på medlemskap eller på arbetsinsats. Undervisning i hem- och konsumentkunskap måste erbjudas så att eleverna i årskurs fem kan uppnå kunskaper motsvarande de nationella kraven. Utbildningen måste vara avgiftsfri.

6. Resurser

I Uppsala Waldorfskola tjänstgör enligt lärarförteckningen 23 personer som pedagoger under våren 2005. Flertalet lärare är deltidsanställda.

Merparten av undervisningen är utlagd på lärare som antingen har adekvat lärarutbildning, har genomgått någon form av högskolestudier i de ämnen de undervisar i eller har waldorflärarutbildning. Av meritsammanställningen framgår att flertalet lärare har god ämnesteoritisk kompetens och erfarenhet av att ha arbetat inom yrkesområden som kräver kunskap i de kurser som ingår i deras lärartjänst.

Inspektörerna har tagit del av ett dokument kallat "Kompetensutvecklingsplan för Uppsala Waldorfskola". Av denna framgår att skolan betraktar de regelbundna kollegiemötena som kompetensutveckling. Därutöver finns fyra-sex studiedagar per år där olika pedagogiska teman föredras och behandlas. En gång per år träffas samtliga lärare i Järna vid ett riksmöte för vidareutbildning i waldorfpedagogiken. De lärare som inte har waldorfpedagogisk bakgrund erbjuds efter en tid Pestalozzi- eller Balderutbildningen. Dessa är distansutbildningar som leder till waldorfpedagogisk lärarkompetens för år 9-12 respektive 1-8. Denna bekostas av Waldorfskolan. Övrig kompetensutveckling kan erbjudas lärare som så önskar. Lärarna uppger till inspektörerna att de tycker de har god tillgång till kompetensutveckling. Inspektörerna bedömer lärarnas möjligheter till kompetensutveckling som god.

Traditionella läromedel saknas till stor del; i ämnena svenska, engelska och matematik finns vissa enstaka läroböcker. I svenska läser eleverna framför allt skönlitteratur. Viss begränsad referenslitteratur finns, däremot förekommer det sällan att eleverna uppmuntras att söka egna fakta, t.ex. via Internet. I stället för traditionella läromedel tillverkar eleverna sina egna läromedel. Enligt skolläring och lärare bygger waldorfpedagogikens filosofiska grund på att eleverna lär sig bäst genom att lyssna till lärarnas berättelser/redogörelser över ett förutbestämt tema eller ämnesområde och mot bakgrund av dessa berättelser tillverka egna läromedel. Ett litet bibliotek finns. Inspektörerna bedömer att skolan har en tillfredsställande tillgång till läromedel.

En datasal finns med uppkoppling mot Internet, men enligt elever och lärare är det problem med att hålla den öppen för alla elever eftersom datorerna har saboterats vid ett par tillfällen. Vid tiden för inspektionsbesöket fanns enligt uppgift ca 15 datorer varav 8 fungerade tillfredsställande. Eleverna hade vid inspektionsbesöket tillgång till datorerna under schemalagd tid ca en gång i veckan. Inspektörerna bedömer att skolan har en tillfredsställande tillgång till datorer.

Skolan har enligt inspektörernas bedömning ändamålsenliga lokaler för att bedriva undervisning för de åldrar som avses. Klassrummen är öppna och ger ett trevligt intryck med många elevarbeten uppmonterade på väggarna i och utanför klassrummen. Det finns en idrottssal samt specialklassrum för undervisning i textil- och metallslöjd samt för musik, bild och den speciella rörelseformen som går under beteckningen eurytmi.

Skolan erbjuder eleverna kostnadsfri skollunch.

Skolverkets inspektörer har tagit del av skolans årsredovisningar för perioderna 2003-07-01 – 2004-06-30 samt 2004-07-01 – 2005-06-30. Skolverket bedömer att huvudmannens ekonomiska situation uppfyller de krav på stabilitet som ställs på en fristående huvudman.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Uppsala Waldorfskola har resurser i tillfredsställande omfattning för den verksamhet de bedriver.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i stort är av tillfredsställande kvalitet. Skolan upplevs som trygg av elever och personal och resultatet av skolans arbete mot kränkande behandlings bedöms som goda. Ledningsfunktionen bedöms hålla tillfredsställande kvalitet.

Det finns dock behov av insatser inom följande områden.

- Skolan bör sammanställa elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen på en övergripande skolnivå.
- Informationen till elever och föräldrar om målen för utbildningen bör förbättras.
- Elevernas möjligheter till inflytande över verksamheten i stort samt över sitt eget lärande bör förbättras.
- Målen för utbildningen behöver förtydligas.
- Rutiner för att identifiera vilka elever som är i behov av särskilt stöd behöver ses över.
- Elevernas kunskapsutveckling bör bedömas utifrån de nationella utbildningsmålen. Likvärdigheten i bedömningarna bör stärkas.
- Styrningen och ledningen av Uppsala Waldorfskola bör tydliggöras.
- Kvalitetsarbetet och kvalitetsredovisningen bör förbättras.
- Skolan bör tydliggöra för föräldrarna att det inte finns några krav från skolans sida på medlemskap eller på arbetsinsats.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Åtgärdsprogram saknas för samtliga elever som är i behov av särskilda stödåtgärder (1 a kap. 5 a § förordningen om fristående skolor).

- Undervisningen i hem- och konsumentkunskap genomförs inte förrän i årskurs 7 vilket medför att eleverna inte ges möjlighet att nå målen i årskurs 5 (9 kap. 2 § skollagen).
- Utbildningen är inte avgiftsfri (9 kap. 7 § skollagen).

Datum	Ort
1 september 2006	Stockholm

Elisabeth Ritchey
Gudrun Rendling